



Tisztelt Rektor Úr! Tisztelt Egyetemi Előljáróságok, Tisztelt Tanártársaim, Kedves Vendégeink!
Tisztelt ünneplő közönség!

Március 15-e, a forradalom és szabadságharc ünnepe.

Az Egyetem történetében először, a forradalom ikonikus helyszínén, a Nemzeti Múzeum falai között, a márciusi ifjak szellemiségével körbevéve, meghatottan állok itt és emlékezem meg történelmünk eme sorsfordító eseményére és tisztelgek a reformok hősei előtt. Teszem ezt sebészként, egyetemi polgárként, egy új feladat előtt, friss tanszékvezetőként. Engedjék meg nekem, hogy épp ezen kötődések miatt, a mai ünnepi megemlékezést a magyar sebészet legnagyobb alakja – Balassa János - szellemisége hassa át. Azé a Balassa Jánosé, aki 29 éves korától haláláig a Pesti egyetemen a sebészet nyilvános rendes tanára volt, és akinek egyetemi előadását 1848. március 15-én Petőfi Sándor forradalmi szavai szakítottak félbe. Így adott elsőként teret és helyet Egyetemünk a forradalmi eszmék kibontakozásának.

Mint oly sokszor a történelmünk során, a sorsfordító események szorosan összeforrnak a felvilágosult magyar értelmiséggel. Nem volt ez másként 1848-ban sem. Egyetemünk ekkor is központi szerepet vállalt, helyszíne és motorja volt a forradalmi eseményeknek.

A forradalmi hangulat, mint egy beindítójává vált annak az évek óta készülődő egyetemi reformnak, amely az orvosi kar szinte teljes megújulását eredményezte. Bár történelmi fordulat talán jelenleg nem kopogtat az ajtón, Egyetemünk curriculumának legújabb reformja folyamatban van. A 48-as fordulat olyan változásokat eredményezett az egyetemi oktatásban, melynek hatásai évtizedekre előremutattak.

Az oktatás nyelvének magyarra történő változtatását ugyan 1844 óta törvény írta elő, a gyakorlatban a orvosok oktatása továbbra is latinul zajlott, mivel az oktatók egy jelentős része sem művelte eléggé a magyar nyelvet, és a magyar orvosi szaknyelv sem volt még kidolgozott. Az akkori curriculum reform egyik sarkalatos pontja az orvostudástól különálló, korszerűtlen sebész képzés megszüntetése, rendes szigorlati tárgyként történő bevezetése volt. Bár a tényleges megvalósulásra még csaknem harminc évet kellett várni, az előkészítése mégis az akkori kari vezetéshez kötődik.

A reformok megvalósításához az Egyetem tulajdonképpen autonómiát kapott és az akkori közoktatási miniszter, Eötvös József, fennhatósága alá került. Eötvös az orvosi kar igazgatójának Balassa Jánost nevezte ki. A kinevezés nem kis fejtörést okozott az akkori sebész professzornak, aki igencsak erős ellenállással találta szemben magát akkor, amikor az orvosi egyetemet le kellett választani az ún. külső orvosi karról, akik az évtizedek folyamán erős befolyást gyakoroltak a kar működésére. Az I. számú Sebészeti Klinika frissen kinevezett tanszékvezetőjeként – bár kisebb horderejű reformok elindításán tevékenykedve – de átérezve az akkori történelmi helyzetben a reformok megvalósításának súlyát, terhét, fejet hajtok elődeim tevékenysége előtt.

Balassa János, Kossuth híveként, a forradalmi eszméket követő, nagy véráldozatokkal járó szabadságharcban is bátor hazafiasságáról tett tanúbizonyságot. Az akkori Vallás és Közoktatásügyi Miniszter, Szász Károly kérésére megszervezte az ún. tábori sebészképzést, és a szabadságharc leveréséig biztosította klinikáján a sérültek sebészi ellátását. A felkérés a levéltári dokumentumok alapján így szólt:

„Azon értekezések folytában, miket a fenti év november elsejével megkezdendő tábori sebészi rövid tanfolyamra nézve önnel tartottam, tudósítom, mikép ezen tanfolyam egész kezelését önnek tehetségire és hazafiságára bízom. Ön előtt nyitva az út a hazának különös szolgálatot tenni.” És ezt a különös szolgálatot Ő bátran vállalta, és ebben végig segítségére volt hű segédje, Markusovszky Lajos.

A szabadságharc leverése után, Balassa sem kerülhette el a Kossuth hívek sorsát. Tanszékétől megfosztva a megtorlás időszakában egy börtönben raboskodott Batthyány Lajossal. Hogy Batthyány elkerülje az akasztásos kivégzést, nagy vérvesztéssel járó önsértést követett el. Az őrség, cellaszomszédjától, Balassától kért segítséget a sebek ellátására, aki mindenáron meg szeretne volna óvni az államférfit, a megszégyenítő kivégzéstől. Mindhiába, másnap Balassa cellatársaival együtt imádkozott Batthyányi lelki üdvéért.

Tisztelt Ünneplő Egyetemi Polgárok, Tisztelt Ünneplő Közönség!

Most, március 15-e előtt néhány nappal, felidézve az akkori történelmi eseményeket, büszkeséggel tölthet el mindnyájunkat, hogy a 48-ban Európán végigsöprő forradalmi láz szoros egységbe kovácsolta nemzetünket. A Habsburg elnyomás elleni tiltakozás, az egyenlőtlen közterhek viselése felébresztette a szunnyadó nemzeti öntudatot. Az események szellemi vezetői a 12 pontban foglaltak szerint is békére, szabadságra és egyetértésre törekedtek. A vágyott szabadságot nem egy arctalan tömeg vívta ki, hanem a hazájukat önzetlenül szolgáló, tenni akaró, a szabadság eszményében feltétel nélkül hívó nemzet Nagyjai.

Az Ő odaadásuk, hazaszeretetük, hitük, erkölcsi tisztaságuk, a reformok melletti elköteleződésük volt az, ami reményt adott az elkeseredett polgároknak. Ez az erő volt az, amely közel két éven keresztül táplálta a forradalmi tüzet. Bár a végkifejlet kedvezőtlenül alakult, a 48-as forradalom mindmáig az egyik legnagyobb, legmagasztosabb nemzeti ünnepünk maradt, és adott fogódzót a történelem későbbi nehéz pillanataiban is, amikor nemzetünk szabadságra vágyott. Március 15-e egyik legfontosabb üzenete számunkra, hogy hazánk és nemzetünk érdekében összefogva, együttes erővel haladva a zsarnokság leküzdhető.

Elődeim nagyságát tehát nem csak szakmai tekintélyükre kell alapozni, hanem Arany János szavaival élve „Legnagyobb cél pedig, itt e földi létben, ember lenni mindég, minden körülményben.” Emberségről, bátorságról, hazafiságról, összefogásról tett tanúbizonyságot a szellemi vezetőktől a harctéren elvesztett katonákon át a szabadságharc minden egyes résztvevője. A közös cél, a szabadságba, a reformokba vetett erős hit, olyan egységgé kovácsolta össze a nemzetet, mely a mai napig példaként kell szolgáljon minden olyan politikai, gazdasági és a mindennapokat érintő helyzetekben, amikor a megosztottság gátja lehet a közösség, az egyetem, a nemzet fejlődésének. Gazdag nemzet és gazdag egyetem vagyunk, nagy elődökkel, akik halhatatlanságuknál fogva némán üzennek nekünk nap mint nap az egyetem falai között. Ünnepi megemlékezésemet, engedjék meg, hogy Juhász Gyula vigasztaló szavaival zárjam:

*„Nem múlnak ők el, kik szívünkben élnek,
Hiába szállnak árnyak, álmok, évek.
Ők itt maradnak bennünk csöndesen még,
Hiszen hazánk nekünk a végtelenség.”*
Juhász Gyula

Köszönöm szépen, hogy meghallgattak!

Dr. Szijártó Attila
egyetemi tanár